A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (harmadik tanács)

2006. június 1-je *

A C-169/05. sz. ügyben,

az EK 234. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Cour de cassation (Belgium) a Bírósághoz 2005. április 15-én érkezett 2005. április 4-i határozatával terjesztett elő az előtte

az **Uradex SCRL**

és

az **Union Professionnelle de la Radio et de la Télédistribution (RTD)**, valamint

a **Société Intercommunale pour la Diffusion de la Télévision (BRUTELE)**

* Az eljárás nyelve: francia.

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (harmadik tanács),

tagjai: A. Rosas tanácselnök, J. Malenovský (előadó), J.-P. Puissochet, S. von Bahr és U. Lõhmus bírák,

főtanácsnok: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
hivatalvezető: M. Ferreira főtanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2006. január 19-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– az Uradex SCRL képviseletében A. Strowel ügyvéd és G. Berrisch Rechtsanwalt,

– az Union Professionnelle de la Radio et de la Télédistribution (RTD), valamint a Société Intercommunale pour la Diffusion de la Télévision (BRUTELE) képviseletében E. Cornu és F. de Visscher ügyvédek,

– az olasz kormány képviseletében I. M. Braguglia, meghatalmazotti minőségben, segítője: D. del Gaizo avvocato dello Stato,

– a svéd kormány képviseletében K. Wistrand, meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Közösségek Bizottsága képviseletében W. Wils, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2006. február 14-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a műholdas műsorsugárzásra és a vezetékes továbbközvetítésre alkalmazandó egyes szerzői és szomszédos jogi szabályok összehangolásáról szóló, 1993. szeptember 27-i 93/83/EGK tanácsi irányelv (HL L 248., 15. o.; magyar nyelvű különkiadás 17. fejezet 1. kötet 134. o.) (a továbbiakban: irányelv) 9. cikke (2) bekezdésének értelmezésére irányul.

2 Ezt a kérelmet az Uradex SCRL (a továbbiakban: Uradex) és az Union Professionnelle de la Radio et de la Télédistribution (a továbbiakban: RTD), valamint a Société Intercommunale pour la Diffusion de la Télévision (a továbbiakban: BRUTELE) között folyamatban levő eljárás keretében terjesztették elő, amelyben az Uradex azt kéri, hogy a Bíróság rendelje el, hogy az RTD tagjai, és különösen a BRUTELE, hagyjon fel az Uradex által képviselt alkotások vezetékes továbbközvetítésével.

Jogi háttér

A közösségi szabályozás

3 Az irányelv (27) preambulumbekezdése az alábbi módon rendelkezik:

„[...] a más tagállamokból származó műsorok vezetékes továbbközvetítése olyan cselekmény, amely a szerzői jog és adott esetben a szomszédos jogok hatálya alá tartozik; [...] ezért a kábelszervezetnek minden jogosulttól engedélyt kell kérnie a továbbközvetített műsor minden részéhez; [...] ezen irányelv értelmében az engedélyeket szerződés útján kell megadni [...]".

4 Az irányelv (28) preambulumbekezdése értelmében:

„[...] annak érdekében, hogy a szerződéses rendelkezések zökkenőmentes végrehajtása ne kerüljön veszélybe olyan külső személyek beavatkozásával, akiknek egyes műsorrészeken jogaik állnak fenn, az engedélyezési jog kötelező közös jogkezelés útján történő gyakorlását kell bevezetni, a vezetékes továbbközvetítés sajátosságai által megkívánt mértékben; [...] maga az engedélyezési jog fennmarad, és csak ennek a jognak a gyakorlása kerül oly mértékben szabályozásra, hogy a vezetékes továbbközvetítés engedélyezési jogát a továbbiakban is át lehessen engedni [...]".

5 Az irányelv 8. cikkének (1) bekezdése az alábbiak szerint rendelkezik:

„(1) A tagállamok biztosítják, hogy a más tagállamokból származó műsorok területükön történő vezetékes továbbközvetítése esetén az irányadó szerzői és szomszédos jogokat tiszteletben tartják, és hogy az ilyen továbbközvetítés a szerzői és szomszédos jogi jogosultak, valamint a kábelszervezetek közötti egyéni vagy kollektív szerződés alapján valósul meg."

6 Az irányelv 9., „A vezetékes továbbközvetítés jogának gyakorlása" című cikke így szól:

„(1) A tagállamok biztosítják, hogy a szerzői vagy szomszédos jogi jogosultak azon joga, hogy egy kábelszervezetnek a vezetékes továbbközvetítésre engedélyt adjanak, vagy azt megtagadják, csak jogkezelő szervezet útján gyakorolható.

(2) Ha a jogosult jogainak érvényesítését nem ruházta át jogkezelő szervezetre, az azonos fajtájú jogok érvényesítését végző szervezetet kell a jogainak érvényesítésére megbízottnak tekinteni. Ha több jogkezelő szervezet foglalkozik ilyen jogok érvényesítésével, a jogosult szabadon választhat, hogy közülük melyiket kell a jogainak érvényesítésére megbízottnak tekinteni. Az e bekezdésben említett jogosult ugyanazokkal a jogokkal valamint kötelezettségekkel rendelkezik a kábelszervezet és a jogainak érvényesítésére megbízottnak tekintendő jogkezelő szervezet között megkötött szerződésből eredően, mint azok a jogosultak, akik a jogkezelő szervezetet megbízták [...]

[...]".

A nemzeti szabályozás

7 A szerzői jogról és a szomszédos jogokról szóló, 1994. június 30-i törvény (*Moniteur belge*, 1994. július 27., 19297. o.; a továbbiakban: törvény) 36. cikkének első albekezdése értelmében:

„Ellenkező kikötés hiányában az előadóművész az audiovizuális mű előállítójára ruházza alkotása audiovizuális felhasználásának kizárólagos jogát [...]".

8 A törvény 51., „Vezetékes továbbközvetítés" című cikke az alábbiak szerint rendelkezik:

„Az előző fejezetekkel összhangban és az alábbiakban meghatározott módokon a szerző és a szomszédos jogok jogosultjai kizárólagos joggal rendelkeznek műveik vagy alkotásaik vezetékes továbbközvetítésének engedélyezésére."

9 A törvény ugyanezen szakasza 53. cikkének (1) és (2) bekezdése, azonos szövegezéssel, az irányelv 9. cikkének (1), illetve (2) bekezdését ültette át a belga jogba.

Az alapügy

10 Az Uradex, előadóművészek szomszédos jogainak jogkezelő szervezete, a Tribunal de première instance de Bruxelles (brüsszeli elsőfokú bíróság) előtt keresetet nyújtott be annak megállapítása iránt, hogy az RTD kábelszervezet tagjai, és különösen a BRUTELE, azzal, hogy a jogkezelő szervezet által képviselt előadóművészek alkotásait engedélye nélkül, következésképpen a törvény 51. és 53. cikkének megsértésével vezetékesen továbbközvetíti, sérti azon szomszédos jogokat, amelyeknek kezelője az Uradex. Ugyanakkor a felperes keresetében azt is kérte, a Bíróság rendelje el, hogy a szóban forgó társaságok mindegyike hagyjon fel ezen alkotások vezetékes továbbközvetítésével.

11 Miután keresetét elutasították, az Uradex fellebbezést nyújtott be a Cour d'appel de Bruxelles (brüsszeli fellebbviteli bíróság) előtt.

12 A Cour d'appel de Bruxelles először is úgy ítélte meg, hogy noha a szomszédos jogok jogkezelő szervezetei kizárólagos joggal rendelkeznek úgy az audiovizuális, mint a nem audiovizuális alkotások vezetékes továbbközvetítésének engedélyezésére vagy megtagadására (a továbbiakban: továbbközvetítési jog), ez a jogosultság azon jogokra korlátozódik, amelyek érvényesítését átengedték e jogkezelő szervezeteknek.

13 A fellebbviteli bíróság álláspontja szerint ugyanis a törvény 53. cikkének (2) bekezdése – amely az irányelv 9. cikkének (2) bekezdését ülteti át – nem írja elő, hogy egy jogkezelő szervezet azon művészek továbbközvetítési jogát is érvényesítse, akik, jelen ügyhöz hasonlóan, nem engedték át számára jogaik érvényesítését, mint ahogy ez a helyzet – a törvény 53. cikkének (1) bekezdésére tekintettel – azon művészek vonatkozásában, akik így jártak el.

14 A törvény 53. cikkének (2) bekezdése kizárólag arról rendelkezik, hogy „[ezt a jogkezelő] szervezetet kell a jogainak érvényesítésére megbízottnak tekinteni", ami – e jogkezelés alapvetően bizalmi jellegére tekintettel – valójában alapvetően az alkotáshoz kapcsolódó díj beszedését, illetve e díjnak az alkotáson fennálló jogok jogosultja részére történő továbbítását jelenti.

15 Ezenkívül a fellebbviteli bíróság úgy vélte, hogy az audiovizuális alkotások tekintetében az Uradex a törvény 36. cikkének értelmében még olyan művészek vonatkozásában sem gyakorolhatja a vezetékes továbbközvetítés jogát, akik jogaik érvényesítését átengedték e szervezetnek. E rendelkezés ugyanis azt a jogos vélelmet állítja fel, hogy a művész átengedte a vezetékes továbbközvetítés jogát az előállítónak. Márpedig a jogkezelő szervezet az általa képviselt előadóművészek nevében jár el, és nem érvényesíthet több jogot, mint amennyivel e művészek rendelkeznek. Az Uradex engedélye csak abban az esetben szükséges, a törvény 36. cikkének megfelelően, ha az Uradex e vélelmet cáfolandó bizonyítja, hogy az érintett művészek és előállítók között olyan megállapodások állnak fenn, amelyek kizárják a továbbközvetítés jogának átengedését, vagy – ennek hiányában – ha audiovizuális művek előállítóinak képviseletéről van szó. Jelen esetben nem ez a helyzet.

16 A fentiekből következik, hogy a fellebbviteli bíróság a keresetet csak részben nyilvánította megalapozottnak. Megállapította egyrészt, hogy a BRUTELE – azzal, hogy audiovizuális alkotásokat továbbközvetít – sérti a jogaik érvényesítését az Uradexnek átengedő előadóművészek szomszédos jogait, következésképpen a fellebbviteli bíróság, az Uradex engedélyének hiányában, elrendelte a továbbközvetítések abbahagyását. A kérelmet ezt meghaladó részében elutasította.

17 Az Uradex felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a Cour de cassation (semmítőszék) előtt, mindenekelőtt azt állítva, hogy azon szomszédos jogok tekintetében, amelyek érvényesítését a jogosultak nem ruházták rá, a törvény 53. cikkéből és az irányelv 9. cikkéből következik, hogy egy jogkezelő szervezetet nem csupán annyiban kell a jogosult jogainak érvényesítésére megbízottnak tekinteni, amennyiben a díjat

beszedheti, hanem e cikk a továbbközvetítési joggal is felruházza. Az Uradex álláspontja szerint ráadásul a jogkezelő szervezet e jogot audiovizuális alkotások tekintetében is gyakorolhatja, minthogy a hivatkozott cikkek nem tesznek különbséget aközött, hogy a továbbközvetítési jog harmadik személy részére átengedésre került, vagy sem.

18 Ilyen körülmények között a Cour de cassation felfüggesztette az eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdést terjesztette a Bíróság elé:

„A[z irányelv] 9. cikk[ének] (2) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy amennyiben jogkezelő szervezetet kell a szerzői jog vagy szomszédos jog olyan jogosultja jogainak érvényesítésére megbízottnak tekinteni, aki jogainak kezelését nem bízta jogkezelő szervezetre, ez a jogkezelő szervezet nem érvényesítheti a jogosult azon jogát, hogy egy kábelszervezetnek valamely műsor vezetékes továbbközvetítésére engedélyt adjon, vagy azt megtagadja, mivel a jogkezelő szervezet kizárólag a jogosult jogai anyagi vonzatainak érvényesítésére jogosult?"

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

19 Az irányelv 8. cikkének (1) bekezdéséből, valamint (27) preambulumbekezdéséből következik, hogy egy kábelszervezet kizárólag akkor jogosult az érintett műsorok továbbközvetítésére, ha szerződéses engedéllyel rendelkezik e jogok minden jogosultja részéről, tehát azoktól is, akik jogaik érvényesítését jogkezelő szervezetre ruházták át, és azoktól is, akik nem. A jogosultak fő szabályként ezen engedély ellenében kapnak díjazást.

20 Ugyanakkor a jogbiztonság érdekében azért, hogy a kábelszervezetek biztosak lehessenek abban, hogy ténylegesen megszerezték a továbbközvetített programhoz

kapcsolódó valamennyi jogot, valamint annak érdekében, hogy a szerződéses rendelkezések zökkenőmentes végrehajtása ne kerüljön veszélybe olyan külső személyek beavatkozásával, akiknek egyes műsorrészeken jogaik állnak fenn, az irányelv – a 9. cikk (1) bekezdésében – előírta, hogy e jogosultak továbbközvetítési jogukat csak jogkezelő szervezet útján gyakorolhatják. Ily módon az irányelv korlátozza azon személyek számát, akikkel a kábelszervezeteknek különösen díjazás ellenében meg kell állapodniuk a továbbközvetítési engedély megszerzése érdekében, tiszteletben tartva ugyanakkor valamennyi jogosult szerzői és szomszédos jogait.

21 Az irányelv 9. cikkének (2) bekezdése ebben az összefüggésben rendelkezik arról, hogy ha a szerzői vagy szomszédos jogok jogosultja nem ruházta át e jogok érvényesítését jogkezelő szervezetre, az azonos fajtájú jogok érvényesítését végző szervezetet kell a jogainak érvényesítésére megbízottnak tekinteni. Vagyis e rendelkezés csupán az ilyen jogosult különleges helyzetére vonatkozóan konkretizálja a 9. cikk (1) bekezdésében foglalt szabályt.

22 Egyébiránt az irányelv 9. cikkének (2) bekezdése, amikor úgy rendelkezik, hogy a jogok érvényesítését végző szervezetet kell a jogosult „jogainak" érvényesítésére megbízottnak tekinteni, nem tartalmaz semmiféle korlátozást a jogosult jogai érvényesítésének terjedelmére vonatkozóan. Így a rendelkezés szövegéből nem következik, hogy a jogok érvényesítése kizárólag a szóban forgó vagyoni jogokat illeti, a továbbközvetítési jog kivételével.

23 Az irányelv 9. cikkének címe („A vezetékes továbbközvetítés jogának gyakorlása") egyébiránt azt jelzi, hogy e cikk valamennyi rendelkezése pontosan erre a jogra vonatkozik.

24 Az alapügy összefüggésében ugyanakkor hozzá kell tenni, hogy amint azt az irányelv (28) preambulumbekezdése egyértelműen kimondja, az irányelv nem tiltja a továbbközvetítési jog átruházását. Az átruházás pedig történhet szerződés által, illetve a törvényi vélelem értelmében. Vagyis az irányelv nem tiltja, hogy a szerző, az előadóművész vagy az előállító valamely nemzeti rendelkezés – mint például a törvény 36. cikkének első albekezdése – alapján elveszítse az irányelv 9. cikkének (2) bekezdése értelmében vett „jogosulti" minőségét, és ennek következtében megszakadjon az e rendelkezés értelmében közte és a jogkezelő szervezet között fennálló jogviszony.

25 Következésképpen az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésre adandó válasz az, hogy az irányelv 9. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy amennyiben egy jogkezelő szervezetet kell az olyan jogosult szerzői vagy szomszédos jogainak érvényesítésére megbízottnak tekinteni, aki jogainak kezelését nem bízta jogkezelő szervezetre, e jogkezelő szervezet érvényesítheti a jogosult azon jogát, hogy egy kábelszervezetnek valamely műsor vezetékes továbbközvetítésére engedélyt adjon, vagy azt megtagadja, következésképpen a jogkezelő szervezetet nem kizárólag a jogosult jogai anyagi vonzatainak érvényesítésére jogosult.

A költségekről

26 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem térithetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (harmadik tanács) a következőképpen határozott:

A műholdas műsorsugárzásra és a vezetékes továbbközvetítésre alkalmazandó egyes szerzői és szomszédos jogi szabályok összehangolásáról szóló, 1993. szeptember 27-i 93/83/EGK tanácsi irányelv 9. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy amennyiben egy jogkezelő szervezetet kell az olyan jogosult szerzői vagy szomszédos jogainak érvényesítésére megbízottnak tekinteni, aki jogainak kezelését nem bízta jogkezelő szervezetre, e jogkezelő szervezet érvényesítheti a jogosult azon jogát, hogy egy kábelszervezetnek valamely műsor vezetékes továbbközvetítésére engedélyt adjon, vagy azt megtagadja, következésképpen a jogkezelő szervezet nem kizárólag a jogosult jogai anyagi vonzatainak érvényesítésére jogosult.

Aláírások